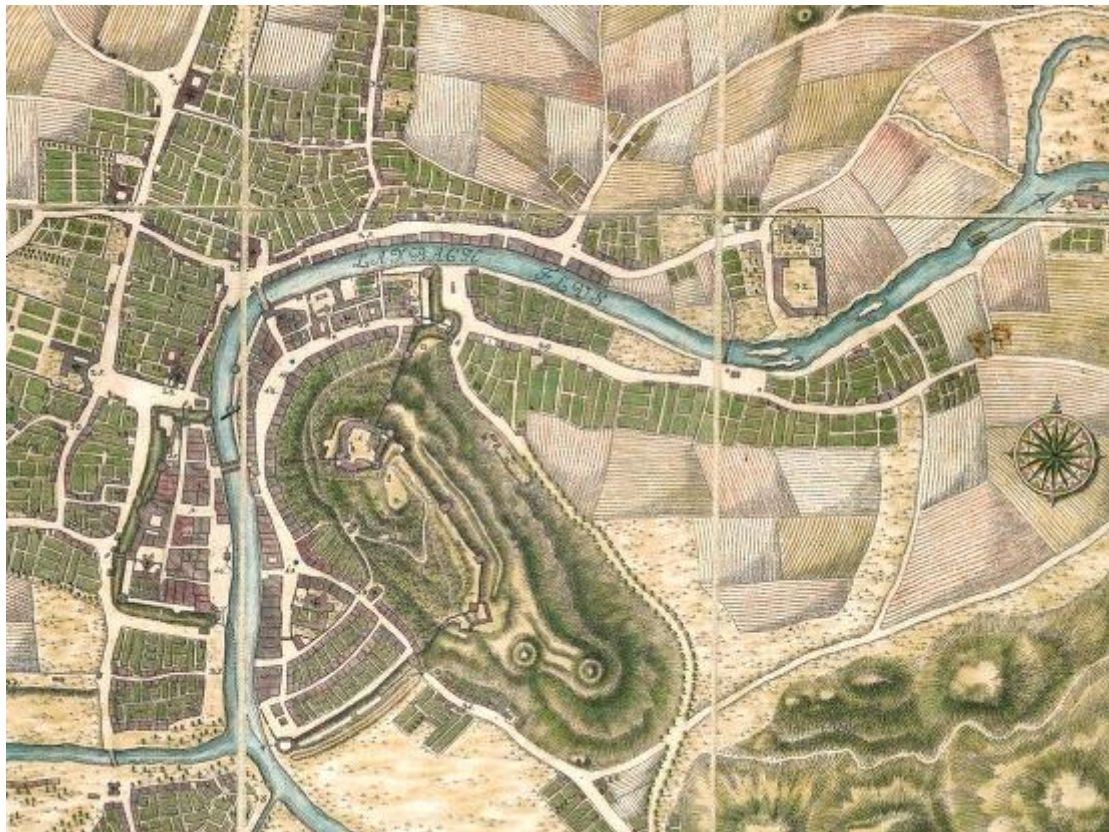

O njem še nisem pisal, razen da sem ga enkrat omenil v nekem članku. Poleg geografije, kartografije in matematike se je ukvarjal tudi z astronomijo. Rad bi o njem kaj več zvedel, posebej z astronomske plati, in to čim bolje posredoval, a ni mogoče. Tega, kar želim zvedeti, ne dobim, čeprav je o njem na spletu dosti podatkov, a se eni in isti ponavljajo in prepletajo, saj se tako grozno prepisuje (z napakami vred), da človeka boli glava. A nekaj bom o njem smiselnega le iztisnil iz vse te spletne solate in plevela.

Ivan Dizma Florjančič de Griinfeld (Ljubljana, 1691 – ?, do 1757?)

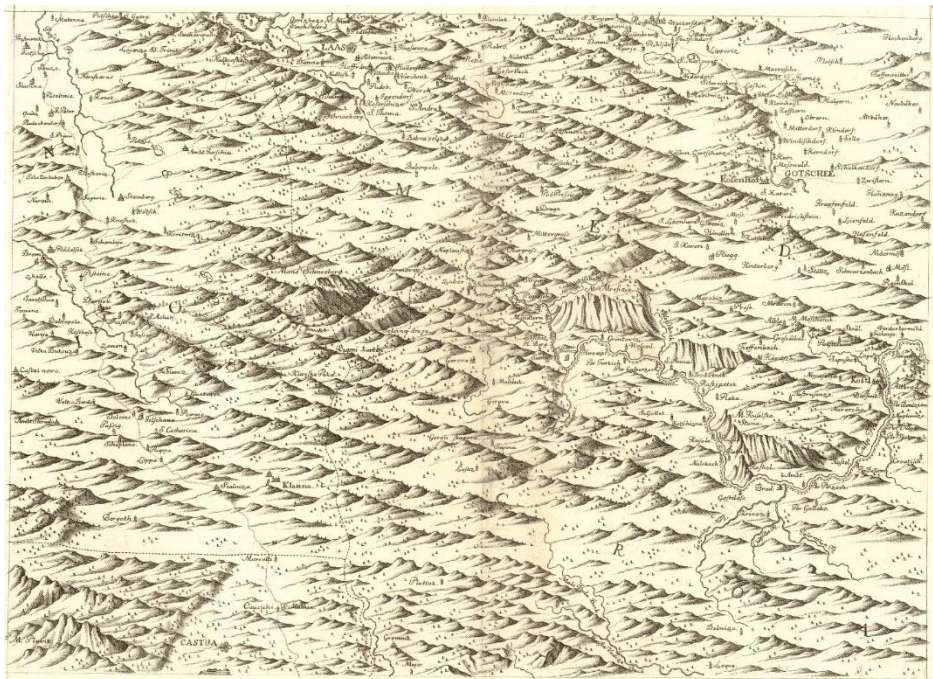
Bil je sin pomembnega ljubljanskega pravnika in akademika operoza Ivana Štefana Florjančiča de Grielfelda (1663–1709). Zaključil je filozofsko-fizikalne in bogoslovne študije pri jezuitih v Ljubljani. Profesorji so ga s svojo znanstveno podkovanostjo tako navdušili, da je za dve leti celo vstopil v njihov red. Leta 1715 je bil posvečen za duhovnika. Med letoma 1722 in 1728 je bil župni vikar v Višnji gori, od leta 1733 do leta 1738 župnik v Šmartnem pri Litiji, nato v Šentvidu pri Stični, kjer je živel še leta 1757, ko je postal arhidiakon samostana. Umrl je najbrž kot stiški cistercijan neznanu kje in kdaj.

Florjančičeva Ljubljana (1744).

Florjančičevo astronomsko in geografsko delo je bilo tedaj znano. Zgradil si je lastno (potujočo) zvezdarno in v njej redno opravljala astronomska opazovanja, o katerih je poročal od leta 1718 do 1757. Poleg planetov je opazoval predvsem Luno in Sonce. Pridobil si je moderno znanje o astronomiji, bil je privrženec Keplerjeve teorije o planetih. V stiku je bil z vodilnimi evropskimi astronomi, med njimi v stalnem dopisovanju z dunajskim dvornim astronomom J. J. Marinonijem. Sestavil je tudi osem mestne logaritme z navodili po Keplerjevem načinu za lastno uporabo. Poleg drugih pripomočkov jih je uporabil pri svojih matematičnih, astronomskih in kartografskih delih.

Večino časa je posvetil geografiji Kranjske. Nad 10 let je pripravljala zemljevid Kranjske in sam z barometri in teodoliti meril višine in določal lege posameznih gor, ki kažejo na njegovem zemljevidu obliko panorame. Zemljevid *Ducatus Carnioliae Tabula Chorographica* (*Krajepisni zemljevid Kranjske*) je izšel leta 1744 v Ljubljani. To je zares zelo veliko delo!¹

Izsek (1/12 del) iz Zemljevida Kranjske (1744).

¹ Z zemljemermstvom je pričel, ko je popisal in narisal posestvo samostana v Stični. Takrat se mu je porodila ideja, da bi izdelal zemljevid osrednje Kranjske pokrajine v velikem obsegu. Z intenzivnim delom na tem projektu je začel leta 1734. Iz tega razloga je veliko potoval, risal topografske skice, si v slovenščini in nemščini zapisoval krajevna imena, meril višino gora in hribov, itn. Po desetih letih je zemljevid na dvanajstih straneh in v približnem razmerju 1:111.000 izšel s pomočjo slovenskega inženirja Abrahama Kaltschmidta, ki ga je natisnil z bakrezno ploščo. Zemljevid se je med drugim ponašal s takrat najbolj natančnim prikazom Ljubljane v veduti in tlorisu. Popolni zemljevid osrednjega dela slovenskega področja je nastal šele dobrih sto let pozneje (Zaradi prvovrstne obrazložitve nastanka tega zemljevida povsem povzeto iz SBL; M. Pr.).

Napisal je delo o gnomoniki (nauk o sončnih urah) in merjenju časa. V njegovih latinskih rokopisih, ki jih hrani NUK, so ohranjene številne razprave iz astronomije in matematike, tabele z navodili za uporabo pri astronomskem računanju, enačbe za računanje leg Sonca in deloma Lune ter Keplerjeva teorija gibanja planetov po gregorijanskem koledarju za ljubljanski poldnevnik, meritve magnetne deklinacije v Kočevju, v Gorici, v Ljubljani, v Šentvidu in drugod ter lastna opazovanja Sonca in Lune (opazoval je celo mrk prvega Jupitrovega satelita in seveda Sončev in Lunin mrk). Iz rokopisov je razvidno, da je temeljito obvladal tedanje metode astronomije.

Kot matematik je pisal o računskih operacijah, kvadraturi kroga, spisal uspešen geometrijski priročnik ter zagovarjal uporabo logaritmov. Svoje matematično znanje je uporabljal v praksi pri astronomiji in zemljemerstvu. Ukvarjal se je tudi z merjenjem časa. Na različnih krajih je tudi meril odklon (deklinacijo) magnetne igle.

Po končanem bogoslovnem študiju se je Florjančič razvil v odličnega naravoslovca in matematika. Danes ga sicer v glavnem poznamo (če ga) po enem prvih sodobnih zemljevidov Kranjske, v resnici pa je naredil veliko več.

Kranj – Zlato Polje, 10. julij 2018

Marijan Prosen